

AGIMI

Periodikë letrare e përmuejshme.

Organ i Shoqnis "VËLLAZNIJA,"

Drejtues : Dr. KRISTO FLOQI.

Vrojtime.

Artikuj e shkrime prano-
hen, por se vetëm mbi
literaturë, të zgjedhun,
të plotë e të dobishëm.

Dorëshkrimet pranohen
ose jo, nuk kthehen prapë.

Për reklama, zadhânje e
tjera shkrime vehtjake me-
rruni vesht me Drejtimin.

DREJTIMI
PERIODIKA
"AGIMI,"
SHKODËR.

Pajtime.

Në Shqipni.	Për jashta.
P. 3 muej F. 3.	P. 3 muej F. 4.
P. 6 muej F. 6.	P. 6 muej F. 8.
P. 1 vjetë F. 10.	P. 1 vjet F. 14.

Pajtimet çohen te llogaritar' i Shoqnisë z. Ali Borshi Shkodër.	Se i cili nu- mer kushton Bank 1.00
---	--

PERMBAJTJA E LÂNDËS

Moti 1920

Kujtime Historike

Historija e Durrsit

Oso Kuka

Mbi jetën e Pirros

Bylbylit

prej Hil Mosit

» Kr. Floqit

» Karl Gurakuqit

» A. J.

» Kr. Floqit

» H. Gjylbegaj

Argtime theatrale

"Vëllaznija", e Durrës

Mjeku i shtëpië

Miscellanea

Shi oroe

prej Erythrolitos.

» H. M.

» Malo Mrimshi t

Erythrolitos.

» Mbarshtrimit

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

AGIMI

PERIODIKË LETRARE E PËRMUEJSHME.

Nri 9.

Kallënduer 1920

Vjet i I.

U R I M

Vëllazënve t' onë Shqyptarë u urojmë
motin e ri 1920 me një Shqypni të lirë e
fatbardhë.

Moti 1920

E përkohëshmjia e jonë «Agimi» edhe shoqënia e jonë «Vëllaznija» tashti po hyn në vjet të ri. Nji vjet i ri e plot shpresime ka shoqënia edhe e përkohëshmjia e jonë përpara.

Kur shoqënia e jonë u themelue me 16 të Frorit 1919 edhe muermë përsiper drejtimin e vishtirë të kësaj shoqënie, qi anëtarët patnë mirësinë me na e ngarkuem, ishim të mbushtan plot me shpresa të gjalla, se qellimit edhe detyrës sa do të rëndë qi na qe vum për barrë, kishim për t'i dalë në

krye edhe nuk na trembnë aspak dyshimet edhe kujtimet e disa bashkë-atdhetarvet, të cilët na thoishin, se nuk kishim me e kryem veprën tonë, për arsye se programi i shume i gjënë edhe i vishtir për m'u shvilluem. U gjetnë edhe disa njerëz qi na thanë se zjarrin shqiptarit është si flaka e kashtës e shuflet me të shpejtë, kështu qi edhe «Agimi» organ' i shoqënisë sonë nuk kish m'e vazhduem botimin e vet më tepër, se dy ose tre numra. Por na, edhe nonse e pamë se pajti-

met sidomos të shum ndihmëtarvet nisë me u pakësuem, nuk e humbnë aspak guximin, veç me përkrahjen e xehtë të degës theatrore e mbajtmë të gjallë edhe në veprim shoqëninë edhe veglën e saj «Agimi».

Nji falënderje të posaçme i a kemi detyrë edhe drejtorisë s'Arësimit, për mirësinë që pat, tue i lëshuem shoqënisë s'onë vend ndër dy oda të shkollës së Parrucës si lokal, kështu tue i kursuem arkës nji sumë të hollash që i ish dashtë me prishë tue marrë nji lokal me qira.

Shpresa e jonë ka nisë të shtohet edhe më shumë, kur shofim se edhe djelmënia e Durrësit, tue marrë si pasqyrë shoqëninë t'onë, themeloj ndër kohënat e fundshme nji shoqëni në emnin «Vëllaznija». Na shpresojmë se të tilla shoqënia kanë me u ngrehë kudo në Shqipni edhe se djelmënia shqiptare, tue përdoruem mjetet më të bukura: *letratyrën theatrin, muzikën edhe gjimnastikën* ka m'e shti popu-

llin t'onë në nji jetë të re, që ka me u quejtë ajo e përlindjes së Shqipnisë.

Shpresojmë mbasandej, se mbas nji marrëveshtjeje të posaçme, që të gjitha këto shoqënia mund të bëjnë ndërmjet tyre, nuk kanë m'e kursuem ndihmen e tyre shoqënisë «Vëllazënia» në Shkodër, për me mujtë mandej këjo më lëhtësisht me i botuem disa drame, që ka të pa-botueme e me i shpërda ndër të gjitha shoqëninat tjera në Shqipni, që kështu theatri të fillojë me u përhapë e me përparuem n'atdhë t'onë.

Është e tepërt këtu me përmendë, se të gjitha kombet e botës e kanë filluem përlindjen e tyre me *letratyrë, theatër e muzikë*. Pra duhet që edhe na t' u apim nji zhvillim të ri këtyne mjeteve, për në daçim m'e pa përparimin e kombit t'onë.

T'i bashkojmë pra të gjitha fuqitë t'ona rreth nji programi, e t'jemi më se sigur, se i kemi bërë shërbimin më të math Shqipnisë.

HIL MOSI.

Shqypnija në Kongres të Berlinit.

KUJTIME HISTORIKE

(Prej Kr. Floqit)

Shumë kush ndër Shqyptarë besoj se nuk do t' a dijë se Lidhja e famshme e Prizrendit e cila u formue më 1878 i kishte pasë çue kongresit të Berlinit prej Shkodre me 13 të Qershorit 1878 nji memorandum në mënyrë protestet për të drejtat e

Shqypnis. Mbasi programi i ionë është për me i ditue popullit historinë e vet, tue shërbillue kso dorë do faqe prej më të shenjuarshinës të historisë s' Shqypnis s' rë e pame me detyrë me paraqitë ndër shkollat të kësaj periodike tekstin, njatë si i është çue kongre-

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIJ BARLETI"
SHKODER (2018)

sit. Po e përkthejmë prej italishtes mbas librit "*L'Albania*," të *Vico Montegaza-s*. Qellimi, si e thamë, është krejt letrër ktu e jo politik.

Përmendorja i adresohet lord Beaconsfield-it, një prej misëve të kongresit. Qe edhe teksti :

Shkelqësi !

Në një kohë që përfaqësuesat e Fuqive të Mëdhaja janë mbledhë në Kongres për me dhënë një vendim themelues e të drejtë mbi të gjitha pikat që i përshtaten çështjes së Orjentit, nuk kishte me qenë jashta themës edhe zani i Shqyptarvet midis t' aq e aq zanevet që lypin drejtësi, tue hjekë vërejtjen e fuqplotvet.

Aq më tepër na vjen t' a besojmë se çështja Shqyptare do të vëhet në bisedim, se shofim se të gjitha komet tjera, që janë nën sundimin e Perandoris Otomane, kanë nga një Qeveri e një Diplomati, që interpreton dëshirat e tyre, më një që Shqypnija e mjerë është e vetmja që nuk e përfaqson kërkuhi.

Tue mos pasë një qeveri ajo nuk mundet të përfaqsohet prej vedit, as nuk mundet të veprojë kso doret, prej se është nën Pushtetin Otoman.

Europa e din hitorin t'onë.

Prindët t'onë sa do të mundun, kurr nuk i u shtruhene armëve tyrke, po e ruejten independencën e tyre, karakterin komtar, zakonet edhe gjuhën. Sa do që jeton në fë të ndryshme, Shqypitari, katolik në qoftë, ase orthodox a musulman, e ka kqer me një urrejtje si dhespotizmin, otoman, ashtu edhe ç' do dhespotizëm tjetër të huej. Shi prej bregut të Buenës e deri në dyert e Janinës dëshiri është një, një është natyra e popujvet, të ci-

lët tfaqen të bashkuem e grumbull në një lidhni omogene si kah' an' e trupit si kahë ana e racës. Qysh prej ktij qyteti e deri tu gjini i Ambraqis (Nartës), elementi grek me propagandat e veta fetare e civile kontendon vendin faqe racës shqyptare, e cila është bannuesja më e vjetra aty, jo aqë tepër prej numrit, sa prej fuqisë e prej vepimeve të rrepta.

Rraca Shqyptare ndryshon fort shumë prej slavëve, me të cilët përpiqet, si edhe prej Grekve me të cilët kurr një herë nuk është përzijmun, tue mos këqyrë influencën e feve. Ky karakter komtar e ka ruejtë (racën Shqyptare) për më tepër se katër shekuj kundra shtërngimit t' elementit tyrk, i cili s' ka muejtë kurrresi me i njisue. Porta e Naltë ka dijtë me i shti anarkin Shqypnës, tue mos i lënë të drejtë për krijim të një qeverije në vedit e të posaçme, sa do që as ajo s' ka muejtë me storasë qeverin e saj, po ka muejtë me shtue nër ata influencën e saj për një qeveri tjetër të dobët e të pa jetë, tue e shterrë (Shqypnin) prej lules së djelmnis së saj të cilët i ka përdorue ndër gjith luftat që ka pasë me Anadoll.

Shqypnija përmban aq veveri sa janë edhe bajraqt e sajat, që është parës si kur mos me pasë as një, e prandej edhe ç' do vullndet i mjerëzve privat (i Shqyptarvet) mundet të mrijë deri në Kongres.

Për zani i qytetarvet privat kishte me qenë tepër i pa fuqishëm e ndoshia s' kishte në u ndie as pak, po mos i delte vot e t' a siguronte ndonjë përfaqësues i ndonji Fuqisë së madhe. E kjo Fuqi s' kishte me qenë tjetër përveç se Anglija, e cila ndermjet të gjitha fuqive tjera të mëdha ka më të madhen interesë në Orjent, që në

Perandorin otomane të mos futet një xgjedhë më e mnershme se kjo që është.

Austrija është tepër e interesatun edhe nuk mundet me mshehë tendencën e saj për me bâmun Adriatikun një liqë austriak, tue shtrîmun sipërzin e saj qysh prej Trijeshtit e deri në gjith bregun e Shqypnis e tue u restabilizue në limanet e kandshe të Tivarit, të Shën-Gjinit, të Durrsit e të Vlonës.

Italijs për mos me e fye gjelozin e Austris e për mos me lânë me u shpartallue m' u rroposë intencjonet e saja bujare, kufizohet për me dalë përkrahëse e mbrojtëse ndërmjet nesh si mbas principit të komësis, me shembulla e me përkore (temperanza) të rregullshme. Ajo, për me largue rreziqe, që munt t'i takojë Shqypnis për në qoftë se vëhet për fije një zotnim (domination) tjetër më i rëndë se ky prandej zbaton ktu (në Shqypni) influencën e saj qytetnore e komtare me këshille e me miratime.

Fuqit tjera janë shumë të larkme e nuk interesohen drejt për drejt, përveç se një Rusije. N' anë tjetër kto fuqi i dalin zot proteksjonit të komit shqyphtar. Pra, vetëm Anglija mund t'i

marrë nën vërtje të plotë kërkimet t'ona, për me i a paraqitë kongresit, kû, kemi shpresë se do të përkrahen prej fuqive të tjera, të cilat njoftin politikën e tyre që kanë në Shqypni, si edhe interesat e tyre në një rasë, në të cilën principi i komsive ka për bâmun bazën kryesore të së Drejtës botnore europeane.

Anglija ka interesë të gjallë për me u vû në veprim një rojë e fortë kundra invadimit sllav, i cili është kah përparon tue u shpë kahë Adriatiku; edhe kjo rojë e cila duhej të ish tash në zbatim, lipset të përkrahet edhe prej atyne komeve, mbi të cilat rëndon s' afermi reziku i papërkulshëm e i pa mëshirë.

Elementi sllav i cili pikëseparit u shpë tinzisht edhe gati i përgatitun, tash tue i thye pritën e tue e përhapë propagandën e vet me një veprim të durueshëm, vepron gjatas e me fuqi të plotë, aq sa nga një anë i kërcnohet egërsisht Bulgarijs si me qenë një shtet i fortë e nga ana tjetër kënohet

(vijon)

H i s t o r i .

Gjendja e kalueme e qytetit të Durrsit.

Prej Dr. Konstantin Jireček-ut.

(Vijim prej Nr. 8)

Dhëspoti Mikeli II kërkoi ndihmë prej Franksh kundra Grekve të Nikajës, të cilët kishin përhapë fuqin e vet në gadishullin ballkanik. Mbreti i Napullit, Manfredi, muer për grue Helenën,

të bîn e Mikelit, e pat në dhanë Durrësin, Vlonën e Beratit (1258). Mbassi Manfredi gjei dekën në luftë kundra Karlit të I. Anjouit që kje i vllaj i mbretit frang Ludvigut IX, (1266) Epirotët kaptuen Durrësin, por në vjetë 1272 i

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MIRIN BARLETI"
(2018)

u desht qytetit me rë në dorë të mbretit Karl, i cilli kishte zaptue ishullin Korfu, Krue, Berat e Vlonë. Karli atëherë u nenshkrue Mbret i Shqypnis, Zot i *mbretnís Shqyptare* (regnum Albaniae). Kryegenerali i tij kishte ndëjën e vet në Durrës, kû Francezt kishte edhe një kryepeshkëv katholic. Në muajt të Marcit 1273 rë në Durrës një tërmek, prej të cillit qyteti pat rrënime të mëdha. Disa ditë përpara u ndiete për gjith natë një gjamësi bumbullimë e tërmeku ra natën: shprijat e rrugavet të ngushta të qytetit rënë mbrëndë e mbyten shumë qytetas; deti dël prej amës së vet e shumë qytetas u shtrënguen me ikë ndër male e kahë Berati. Ditën e parë të tërmekut u mblodhen Shqyptarët e rrethet e xueren prej rrënimet shumë të mjerë, qi lënë jetën nën to. Pak më pas u duk Kryegenerali Anselm de Chau me ushtrinë të shumë, miratoj qytetin e e popullit rishtas. Disa të hikun guxuen vetëm rreth vjetit 1284 me këthye në qytet. Mbas burimeve neapolitane mërrret vesht, se në qytet mbrëndë u ngrehshin për gjith vjetë deri me 1284 ndërtesa të reja: ledhe e pyrgje sikurse pyrgu «turris magistra», pyrgu me pus e pyrgu me kishë: dyert këj naltue e forcue me hekura. Përlimtarja e qytetit (universitas civium terrae Durachii) pat pa prë nderime mbretnore. Për brë Kryegeneralit ishte një urdhëntar i ushtrivet të pagueme, ndër të cillat u gjindshin edhe Arabë (Saracen) prej Italis së poshtme. Emnat e njerzvet, qi shifen ndër burime historike, na bëjnë me dijtë, se ndërmjet të qytetasvet u gjindshin edhe Grek, Buljan e Sllav. Përmëndet edhe një kolon Çfutësh.

Artikulli kryekreje, qi delte prej Durrsi, kje krypa e bardhë e e zezë,

e cilla u dërgonte me shumsi ndër vënde të perjashtme. Qyteti i Vlonës i bëte Durrsit një konkurrencë tregtije. Në Vlonë u gjindshin edhe dhëntues e ingenjera. Mësuesi Andreas Alexi de Durachio pat punue rreth vjetit 1448-1477 kishë e lterë n'Arbe, në Trau e në Spalato.

Angjevint e Napullit filluen me bjerrë tokët e Shqypnis: Krueja, Berati e Vlona këj pushtue prej prësavet t'ushtrisë së perendorit të Konstantinopolit, të cillët paten pushtue një herë edhe Durrsin. por në vjetë 1296 i a u xuer dore mbreti serb Stephan Uroshi i II. Pak më vonë u pënë në qytet sundues neapolitan, të cillët paten kundërshtime të mëdha prej familjeve shqyptare: Topija, Muzaka, Skurra, Matarango, etj. Angjevint i a lëshuen këto tokë një të dytit brëz të dynastisë së tyre, pjestarët e të së cilës barten titullin e u emnuen Dukët e durrsit (dux Durachii). Tanush Topija, zoti i tokës ndërmjet të lumit Mat e të Shkumbit, kje më i fuqieshmi Dynast rreth vjetve 1329-1338. Kur Cari serb Stefan Dushani mbas vjetit 1343. pushtoi Kruen, Beratin e rrethinat; e këj Angjevint ishin keq ndërmjet vdiqatje në Napull, desht Durrsi në vjetë 1350 me rënë nën Venedik, për atëherë republika venedikase nëk e pranoi lutjen e tij. Më vonë e pushtoi Durrsin në vjetë 1368 princ shqyptar Kar Topija, i cilli bauer dë herë sikurse në vjetë 1372 kur erd në Durrës vetë Ludvigu, Duka i Durrsit, e kur në vjetë 1379 Roberti d'Artois, i shoqi i Dukës Johanes së Durrsit, e pushtoi qytetin me ushtarë spanas prej Navarret. Kundra Karl Topis luftoi edhe Dynasti Balsha, qi atëherë ishte i zoti i Vlonës e i Beratit. Në ket kohë u duken ndër rrethe të Durrsit ushtrit

kalorse të Tyrqvet e për ket arsye Karl Topija në vjetë 1386 i u lut Venedikut t'a pushtonte Durrsin. Gjergj Topija, djali e trashigimtari i tij, qi ishte i sëmundë, e qi kishte për grue të motrën e princit serb Vuk Brankoviqit, muer në ndihmë të vet ushtri venedikase e përpara se me dekë i a lëshoi qytetin në dorë Republikës së Shën Markut. (Gusht 1392).

Venedikasit e mbajten Durrsin për 108 vjet prej vjetit 1392 deri 1501. Forcuen ligjët e qytetit e u dën shpërblime të hollash shqyphtarve, qi ishin prej shpijash të para, të cillët mbas aso kohe filluen me ngulë në qytet mrëndë e me lânë rrethinat. Sundimtari venedikas barte titullin «baiulus et capitaneus» e u ndrronte krye dý vjetsh. Dishiri i bânorvet të qytetit ishte, qi Venedikasit t'a shëndroshin Durrsin n'ishull tue çilë gropa (fossae) e tue i bâ rreth e rrotull vija (cavae) për kalim uji. (Quod terra ponatur in insula, Ljubiç 4,291). U punue për ket

qellim deri në vjetë 1455. N'anë të sipërme e të poshtme të kënetës u gropue andej e këndej për me bashkue «Baltën» me dët, në mënyrë qi, kûr ujët e detit t'u shtonte, të hîte në kënetë mrëndë e kur ujët t'u mungonte, të muejte prap me këthye në vend të vet. (*Fiant tales cavationes de marina ad Baltam, quod crescentibus aquis maritimis, intrent dictam Baltam et descendantibus exeant ad mare, tam a parte superiori, quam inferiori dictae Baltae.*)

Punën e drejtonte një ingenjër venedikas. Puntorët u mblidhshin prej Durrsi, Shkodre, Drishti, prej Lezhje e prej vendesh tjera. Puntorë çojshin edhe princat shqyptarë: Skandërbegu, Arjaniti e Topija; ky i mbrâmi dha fjalën se kishte për të çue 5000 puntorë. Shpresojshin se me ket punë do t'a bâjshin ajrin e shëndoshtë (resanatio aëris).

(fundi në Nr. qi vijon).

Karl Gurakuqi

OSO KUKA

Të gjitha komët patën trimat e fatosat e vet; por të pakë fort qén ata fatosa të popujvet qi treguen një trimni e dashtunë për vend të tyne sa fatosi i jonë Oso Kuka.

Leu ky burrë i Shqypnis afër vjetit 1812 prej një shtëpije bujare e ndër mât të pikatunat si kahë ana e trimnis ashtu edhe të rëndësishëm qi kishte aso kohe në qytetin e rrethet e Shkodrës, tue qenë se i ati, Beitullah Kuka, ishte bajraktari i Mustaf Pashës, vezirit të Shkodrës.

Qysh në trini te vet Oso Kuka

tregoi një gjallsi shpirti të pashqur e me gjithë qi kishte të gjitha prehjet e gëzimet në shtëpi të t'et, djet prej Shkodre e vojt e shetiti Anadolli e Arabi, ku ndër shumë këndë e u këthye kur ishte burrë i pjekun si me vjet ashtu edhe kalë mendja e puna.

Një send u sodit në trimin Oso mbassi u këthye prej vendit të huej: se doket shqyptare e dashtunija për vend të vet, jo qi i ishish shije e largue, por përkuadrizi mërgimi i sa vjetve i a kishte pajuem zemrën e shpirtin e tij me ndjesina e ephime burrnije e dashnije për atdhë. —

Si në duke ashtu edhe ndër sjelljet e punët e Oso Kukës shkelqente një

burrnë e trimnë e madhnueshme, e qeveritari turk i asaj kohe i u lut qi, në krye të njëj çete t'armatisun, të mirrte për sytë rojen e njëj pjese së kufinit të Malit të Zi, ku ishin tue u bâm ngatrrës, rrembime e gjaksina prej malazezvet me qellim qi me çuem në vend lakmimet e princit t'atëhershëm, qi dontem e shtëm pushtimin e vet ndër tokë shqyptare.

Oso Kuka e pranoi lutën e qeveritarit e zgodh me ruejtë kufinin në kullë të Vraninës mbi liqë të Shkodrës ku ishte vendi mât i rrezikshëm për një sogje, mbassi vendasit ishin mât e shuma orthodoks. Tue qenë mandej se ishulli ishte i dam të thuesh krejt prej Shkodre, malazezët kishin sajuem m'e shtëm edhe sa mât parë në dorë. Për shokët të sogjes, Osoja pat zgjedhun vetëm një tridhetë e sa vetë, por të pikatun si kahë trimnija ashtu edhe për besnikë.

Trimi i jonë, mbassi zûni vend në Vraninë, nisi të ndeshkojë si u lypte, kusarit e gjaksinat qi bânshin slavët, edhe kështu zûn fill mât me rrebtësi kundërshtimet e slavëve të shtëme prej malazezvet. Çeta të mëdha slavësh e malazezësh mësÿn për disa herë Vraninën, por qen thiem e shpërdam të përgjakuna prej Oso kukës e trimavet shokve të tij. Në fund, princi i atëhershëm i Malit të Zi, qi ishte mât tepër një kryetar fisi se sa një qeveritar, mbështuell krejt ushtarët e vet mât trimat e të zgjedhunit e i lëshoi kundra Vraninës ku Oso Kuka, vetëm me çetën e vogël të vet, ishte lidhë e rrethuëm me i bâm ball asaj ushtrie qi u përbante prej trimijë e sa vetve.

Kundra këtij mori numri malazezësh, qi ishin lëshuem plot gjak me sogjen shqyptare, luftoi Oso Kuka e shokët e tij me një trimnë të pashogë, e tue pam malazezët se sa shumë po

i dâmtonte e po i korrtë qindresa e shqyptarve, e se nuk ishte punë e lehtë me i shtëm të gjallë në dorë, i lutën shumë herë qi të prajshin luftimin, se do t'i lëshin të lirë me këthyem në Shkodër, në vend të vet; por të gjitha ustimeve të malazezvet, shqyptarët u u përgjegien me grykë të pushkës e me teh taganit.

Këto fjalë i vërteton kânga e popullit, qi i a këndoi Osos mbas pakë kohe qi bân trimnën, ku shihet përgjegia qi i dha Ososja malazezve me anë të shkinës, qi bante punën e njëj parlamentari ndërmjet Komandantit të ushtrisë malazeze Nikollë Popit, e Kryetarit të Sogjes Sqyptare:

Me xhevapë vojti shkina:

Po ndigjo more Nikollë,

Për pa u djegë të gjith Vranina

Osman Aga s' bje në dorë.

Mbas njëj qindrese qi s' ka gojë qi e tregon as pendë qi e përshkruen, kur pau Oso Kuka se nuk kishte kahë t'i vinte ndihmë e se nuk i kishte mbetë kurrnji shteg tjetër qindrimi, shestoi me vetvehte të bante një trimnë, qi istorija rall herë shenon të kën bâm fatosa tjerë të botës: me bâm flî veltën me dorë të vet për mos me i u dhânë anmikut i gjallë në dorë. Lëshoi pra qi një pjesë e madhe e ushtrisë malazeze, bashkë me prisin e tyne Nikollë Popin, t'i u ngjithin kullës ku ishte i rrethuëm, e në logorë nen kullë, tue pasun për bri nipin e tij, djalë 13 vjetsh, e shokët e sogjës qi ishin truëm me vdekë bashkë me të, i dha zjarm me dorë të vet barot, qi u gjindte në kullë e kështu u hodh n'ajr bashkë me malazet, qi i ishin ngjitur kullës.

Oso Kuka bân trimnën e trimnë, natë e treu flîn mât të math për vend të vet, por edhe shqypitari i vaditun me vëpra të nalta trimnije, e me njo-

htun e dalluem rëndësishëm e vjeftën e secilës trimni, i këndoi këngën: I a këndoi ndër gëzime e gazmende, ndër mbledhje e bashkime, zojat ndër ndëje, gocat ndër shoqnime, i a këndoi brî votrës e jashta shtëpis; udhës e shtegtimesh, e plot mall ndër mërgime larg shtëpije e vendit të vet. I a këndoi, por edhe mbas gjendjes mendtore të kohës, desht bashkqytetasi i tij, aty ku tregohet kulmi i trimnës s' Osos, desht t'a dallojë se e pat vëlla plangu e shpije lagje e shoqnije e se kishte dam të mirë e të keqe me trimin.

Po ndigjò more Nikollë Popi
Nuk ke pa *Shkodranë* me sÿ
Mue më thonë Oso Baroti,
Qi djeg vehten edhe ty!

Janë fjalët qi tregojnë se sa lakmonte bashkvendasi i trimit me dftuem se ishte i një vendi me të.

Kur mandej kritiku i letërsisë shqyp-tare mërrijti me thënë se Shqypnija ka Homerin e vet, pàm se për me fitue ket emen të madhnueshëm, vjerr-shtari i jonë nuk kishte pasun nevojë me sendergjuem pralla tue ravgue mbas tregimeve të rrëjshme të mythologjis sikur bânî ai i Greqis së vjetër me këngët qi i këndoi luftës së Trojës. Homeri i jonë kishte ndollin e vepren e gjallë t' Oso Kukës, së cilës i mungonte një mende si e tija vetëm për t'a rreshtue, këthjellue e naltsue, tue qenë se edhe vjerrstari i jonë këndoi si populli, e shpesh tue i kënduem epopën Osos, përdoroi plotsisht fjalët qi i thàn vllazënt e tij në këngën qi i perfthuen, jo me hollsi të ditunis, por me ndjesi të zemrës.

Por në qoftë se vjerrstari i jonë naltoi Oson e vepren e madhnueshme të tij, gjet, edhe meritimin në ket vepër vetë pse prej kësaj fitoi emnin idheal për një letrar u quejtë: *vjerrsh-*

tari komtar!

* * *

Tue vojtun në Rjekë të Malit Zi kahë kryet e liqënitet të Shkodrës, udhtarit i bje në sÿ një copë kreshtë toke e rrethueme prej ujit, të cilën nuk ka njeri qi mund t'a sodisin gjatë, tue qenë se i përftohet në zemër e shpirt një farë trishtimi edhe për në qoftë se nuk i din e i njëh punët qi rrodhën mb'at vend e giaku qi u derdh: atij vend i thonë Vraninë, vendi ku bânî trimnën e lumnueshme Oso Kuka.

Shqypstarvet të sotshëm ajo tokëz, ajo pakicë curra e shkrepë, ato dujë bare qi gjindet n'at pllâmbë truall ly-pet t'u sjellin krenë e madhshti mâ tepër se Thermopylet grekvet të vjetër e të sotshëm; pse në qoftë se ndër tre-qind shokët e Leonidës u gjet një me i trathtuem e një me këthjem me krye shëndosh në shpî të vet; shokët e Oso Kukës mbetën e vdiqen, ashtu si deshten, të gjith bashkë me të!

A. J.

Mbi jetën e Pirros.

Prej Kr. Floqit.

Vijim prej Nri.

Si u munt Rro na, Romakët i dërguene Pirros një njeri me emër *Fab-ricius*, të njoftun për talentat e virtutet e mdhaja e karakterin e paemue shëm qi kishte, jo për me mbyllë pagjen, por për me shndrue robët. *Fa-abricius* ish një burrë prej atyre qi dashtnija për mdhën mundet me kenë një shembull për popujt. Por ua u mundue me e thye me dhuntina por s' munt me e bindë. Ne e nesre e çoj në ushtoren e vet ku mprapa një përdëje kishte vuar një elefant i ci-

li çoi përpijetë përkullotsen* e tij e i a vërviti mbi kryet Fabricit por Rromaku i pa-tutun e burrë, nuk lujti vendi as pakë përveç se nenqeshi e i u pergjiej Pirros me kto fjalë: «As ari i yt s' më rrejti, as fili i yt s' më tuti!» Mâ në funt Pirrua, tue u habitë s' teprit per gjak-ftotsin e ktij burri, i u lut me e marrë me vedi e me i falë edhe një të katerten të mbret-nis s' tij, por Fabrici prapë se prapë i a priti Pirros me kto fjalë të pa-harue me: Në qoftë se më pandehë për njeri të ndershëm, përse mundohesh me më thye! E në qoftë se më merr për një të pa-besë, përse don me më pasë me vedi?»

Mâ von Fabrici u bâ generali mâ i math i Rromës. Mjeksi i veçantë i Pirros shkon te Eabricius e i lypë një shumë paresh si rushvet, tue i premtue me e helmatisë Pirron. At botë bujari Rromak e zen e e lidh trathtarin mjekës e i a çon Pirros për ndeshkim. Nji kaq i u depertue zemra Pirros prej ksaj bujarije t' an-mikut të tij, sa bërtiti: «Mâ lehtë murdet m' u kthye Dielli prej rrotullimit të vet se sa Fabrici prej udhës së drejtë e të ndershme!»

Mandej prapë i u ra me furë Rromakvet në *Askulum* të Puljes (279 para Kr.) edhe i mundi. Njiment u muntne edhe një herë Rromakët, por se kaq të mdhaja ishin edhe të bie-rrunat e Pirros, sa kur erdhen miqt e tij me e pa e m' u përgzue me të, ky i u tha se sikur edhe një luftë të tillë të fitojmë kundra Promakvet je-mi të fikun kryekput!»

Mbassi e la Italin u kthye kundra

Karhidhonasve**, të cilët i msyni rreb-sisht e i mundi, tue zaptue shumë ve-nde e tue marrë shumë rob e plaçkë.

Prej andej kthehet n' Epir e mbas-i u çlodh disa ditë lshohet mbi Peloponezën e Greqis, të cilën e zaptoj; gjith ashtu njanen mbas tjetret zaptoj edhe Thessalin e Maqedonin e sipër-me, por se kur u kthye prapë në Peloponezë e ablokoj qytetin e Argosit i cili mbas sa kundershimeve i ra në dorë. Por kahë ishte tue shkue për mjedis të qytetit një grue e qelloj me një tjegull të rëndë prej s' neltit edhe i ra mbi krye e kshtu (272 para Kr.) u vra ky fatos, ky luâ i madh i Shqypnis.

(Vijon)

BYLBYLIT

(NDËR BRIGJE TË BOSFORIT)

Përpara det' i pa fund
Larg qielli i pa mbarim ...
As gëzim, as këngë kërkund,
As një mort, as një vajtim!...

Në ç' do anë qetsi e plotë;
Zâ nuk ndihet as m' një vend;
Gjith natyra në gjumë a kotë:
Nuk vepron askurrin send!...

Vetëm kuk, biftol i mjerë,
Rrëm e gëmrrin tue kërkue;
T' vetin fat e kënj, shumë herë,
Nat' e dës kurr pa pushue.

Kjaj o kjaj, o zogji zi!
T' mälls'min vajti mos e bierr!
N' pyje t' mdhana shka t' ka shfij,
Edhe tash natën për terr! ?....

H. GJYLBECAJ.

* I thonë hëndës që ka fili me të cilën ky hapje bân e mbaron ç' do nevojë.

** Karhidhona është ajo vend që sot thirret Tri-politani ose Tarabulluzi. Generali i përmendur Aniba është ai që e shndriti historinë e popullit të Karhidhonës ose Karthagës a Karthagenës.

Argtime teatrore.

a). "Karl Topija,"

"Mbreti i Napullit, Robert Angje-vini, kishte qellim me shti Durrsin në dorë, e mbassi këjo nuk i heci me fuqë, u mundue me e shti në rreth me dhelprni: prandej marton të bijën e vet Irenën me Ndreke Topin, të birin e Tanush Topis, princit të Shqypnis. Por mbassi edhe këjo punë e këjo therori që bëni, nuk i qiti gjatë në treg, një ditë prej ditsh grishë në Napull Ndreken me gjithë të shoqen e me dy djelm e tyne Karlin e Gjergjin e natën e parë që mrrijten në Napull mbyttë mizorisht Ndreken e mandej Irenën tue pasë për qellim me lënë shpinë e Topejvet pa trashigimtarë, por Mark Lala, shërbtuer besnik i Ndrekes, pështon të dy fëmijët e, të panjoftun, i bjen në Shqypni. Kurr merr vesh, se Tanush Topija ish kahë diste, shkon në Krue e i paraqitet bashkë me Karlin e Gjergjin, të cillët porsa i shef e i njëj Tanushi e mbassi lënë do porosina të mbreme ep shpirtin ndër duer të tyne.

Mbas dekës Tanushit, populli njëj për mbret të vetin Karlin, i cilli, u prin Shqyptarve, munda Serbt e i zgajnon kufinin atdheut të vet deri te Lumi i Bardhë. Roberti tue pa zgjanimin e Shqypnis, lidhë besë me princ Ballçen e Shkodrës, e mshin Karlin, i cilli vën në veprim gjithë fuqinë e vet: lufton kundra tyne, i shpërdan e i xën të dy rob. Mbyttë Robertin e merr gjakun e prindvet e Ballçen e falë e merr për grue të motrën e tij, Katrinën."

Këjo është lenda e dramit komtar "Karl Topija", që Z. Dr. Kristo Floqi, tue marrë para sysh, se një ndër mëte më të përdorshme për me drejtue një popull n'udhë të përparimit e të qytetnimit janë të tfaqunat teatrore,

dijti aq bukur me përmbledhë në 5 akta, e, që Shoqnija "Vëllaznija" për me i dhënë një lulzim më të posaçëm ditës 28 Nanduer, e tfaqi natën e kremtes, me 27 të Nandorit, n'orën 1 mbasdreke në sallë të Kinematografit.

Kushdo që pat fatin me marrë pjesë në ket argtim, ka mbetë i kënaqun e e ka pasë fjalë gëzimi e urimi për auktorin e dramit e për amatorët, që përgjithsisht dijen bukur me i hë në themel çashtjes që u paraqitte. Se i cilli ka mbetë i habitun, tue pa se si djelmoçat shkodranë, që janë vetëm dilektanta theatrash, kanë dijtë aq bukur me i krye rrolet e të së cillës pjesë. Këta është shëj, se sa i zgjuet është zogu i Shqyptarit po të dojë.

Një çmim e një vjeftje të posaçme ka dramë "Karl Topija", pse na paraqet një perjudhë të lumnueshme të komit shqyptar. Na paraqet kohën rreth vjetit 1368 kur Shqyptarët paten fatin me e dliur vëndin prej të huejsh e me emnue për mbret të vetin Karlin prej shpis së Topejvet, i cilli me vepra të tija të çmueshme na zbardhi faqen e zûni një vënd ndër më të shkëlqyeshmit të historis komtare. Z. Floqi me ket dram historik, që është i pari dram komtar *original*, që deri sot është tfaqë në qytetin t'onë, e ka begatue letërsinë komtare me një vepër të çmueshme, të cillën shpresojmë që mbassi t'a përmirsojë aty këtû, ka për t'a botue e kështu do të shtojë mëmërin veprave të veta të botueme e të pabotueme.

Po përgëzojemi pra me auktorin e dramit e i lumtë si atij, ashtu amatorve e drejtuesave të theatrit, të cillët, pa kursë munda e dliur së e tue lënë mënjanë edhe punët vëntjake, u duken ndër pro si një ditë e për ditë, e të cillët, kurr kryetari i Shoqnis Z.

Hil Mosi, tfaqi dishirin, qi ky dram t'u përsritte për ndihmë të sëmundtores së Përlimtares, u gjeten gati me e krye ket dishir e pa pritue aspak e nëdyten dramin «Karl Topija» e komedin «Shërbtori i dy zotnivet» të Z. Hilë Mosit me 21 Dhetuer të këtij vjetit n'orën 2 mbasdreke.

Nji falnderje të posaçme i drejtojmë drejtimit të shkollës fretnore qi pat mirsin ndër të gjitha të tfaqunat me na dhënë syparin e masket.

Erythrolitos.

b). «Erminja e vorfën»,

Tue marrë para sysh dishirin e math qi kish populli i Shkodrës për m'e pa edhe nji herë dramin «Erminja e Vorfen», mbas proponimit të paraqitun prej degës teatrore, parijs e shoqënisë «Vëllazërija» vendoj qi ai argtim të tfaqej përsëri me 14 të Dhe-torit 1919.

Edhe kësaj herë populli, nonse vetëm atë ditë e mësoj se dram i kish me u tfaqë, ngau më nji shumicë të madhe për m'e pa ketë dram, për të cilin të paren herë me idhnim të math t'onin patnë le do kundershime prej nji marrëveshtjes së keqe ndërmjet nesh edhe të klerit.

Për veç Z. drejtorit të policisë e ZZ. zyrtarvet të xhendarmerisë kësaj herë e nderuen shoqëninë me t'ardhunit e tyne edhe ZZ. kryetari i Përlimtares, drejtor'i financës, drejtor'i Detyres botnore, kryqi i kuq i Amerikës edhe shum Zotni e zoja, të cilët mbetnë fort të kënaqun.

Është e tepërt me bā nji kritikë të re përmbi ketë argtim, mbasi ky dram qe tfaqë edhe me 10 Gusht 1919 edhe në N° 5 të kësaj së përkohëshmeje patëm folë gjānë e gjatë mbi ketë çā-

shtje. Ketu vetëm duhet me shtue, se më ketë tēfaqun mori pjesë Z. L. Halep-jani qi luejti rrolin e Magdalenës, në nji mënyrë shumë të natyrshme. Sa për amatoreshen e amatorët qi luejtnë rrolet tjera, duhet me thānë se nonse kishin kaluem 4 muej qysh se e patnë luejtë dramin «Erminja e Vorfen» edhe as nuk e kishin përsëritë këndimin e pjesvet të tyne, as bā mē tepër se nji provë, i luejtnë pjesët e veta mē së mirit.

Nji gjā vetem ka qenë për t'u vūm re nër disa vetë të spetaktorvet, qi tue mos qenë të stervitun ndër argtime teatrore e tue mos u dhānë atyne atë rāndësi qi lypet, nga ndonji herë, kur pjesa ose mē mirë me thānë fjalët ishin qī të therrshin zemren, shpërtheheshin në gaz, kur të tjerët veshtrojes qajshin prej dhimet, qi ndë gjojshin në zemër të tyne. Ket ves të keq, qi e kanë disa nesh, kur shkojnë me marrë pjesë ndër argtime, lypset qi t'a heqin, se nuk i u ka hije aspak.

Shpresojmë se dega teatrore nen drejtorimin e ri të Z. Kolec Dedës e nen drejtimin e Z. L. Kakarriqit ka me e gëzue popullin me argtime të reja.

Barren e vishtirë të suffleurit edhe kësaj herë si gjithmonë e kreu Z. Karl Gurakuqi pa i lanë aspak amatorët me shkiepue.

M. K.

«Vëllazërija», e Durrsit

Me nji gëzim të math po botojmë ketu letren, qi na vien prej Durrësit, e qe na lajmon themelimin e nji shoqërisë së re, nen emnin «Vëllazërija», me program edhe me rregullore të

njishme me atë të shoqënisë s'onë.

Të ndershmes drejtori së fletës "Agimi"

Shkodër.

Lutemi t' a kini mirësinë të çpallni në të nder. fletë hapjen e një shoqërije në Durrës:

"Populli i këtushëm, tuke marrë para sysh nevojën ashtu dobiën që kishte me sjellë hapja e një shoqërije sidomos mbi vëllazërimin, filloj një shoqëri me emër "Vëllazëria, e cila tash për tash përbâhet prej 200 e di-sa vetve.

Qellimi i kësaj shoqërije është pik-sëpari: përparimi i djelmëniës në gjuhë shqipe edhe mbasandej ushtrimi i ty-ne në fushën muzikore, teatrore e gjimnastike; prandej u muer për bazë programi e rregullorja e shoqënisë së Shkodrës "Vëllazëria"

Me vota të shumta u zgjodhën në pleqësi këta Z.Z.:

Kryetar: Eshref Frasheri,

Nenkryetar Kosti Paftali,

Këshilltar: Ali Riza Kosova,

" Vlash Dovana,

" Agostin Serreqi,

" Kasem Durrsi,

" Sabri Dermani.

Tue Ju falun nderit për botimin, mbetemi me nder.

Për kryetarin e shoq. "Vëllazëria."

Nenkryetari: K. Paftali.

Anëtarët që e përbajnë pleqësinë e kësaj shoqërije i njofim për atdhetarë me vetija të bukra, e na kemi shpresë të plotë, se simotra e jonë nën drejtimin e tyre ka me përparuem për dobi të kombit t'onë, i cili të gjith

shpresen e vet e ka të pështetur mbi djelmënin e vet.

Dhashtë Zoti e të tilla shoqërina të trajtchen në të gjith Shqipërinë, tue e bashkuem djelmëninë shqiptare nën një program të përgjithshëm.

H. M.

Mjeku i shtëpisë.

TË DEJTUNIT.

Të dejtunit vjen prej të pimes për së tepri rrushnje (raki), mastikë, venë birrë e tjera alkohole që dejin. Ky është një ves shumë i mrapësht, a më mirë me thënë një lingatë e keqe, pse jo vetëm që i sjell smundje në trup të njeriut, por edhe pakëson mendjen e fuqin' e shtetit. Këto smundje janë sikur: Të dridhuna, t' ecun të mrapësht, sy turbull, të marrun gojë në të folun edhe më në fund edhe të luejtun me-ntsh etj.

Prandej nuk është një çudi e madhe, kur na sot shofim nëpër botët njerëz të dobët, nga shkak se një shumicë smundjesh vjen prej të pimes për së tepri alkohole; e mjerisht ky ves i përhapun sot në të gjith botën, në vend që me u pakësuem, se vjen po shtohet.

Pija ndër ne Shqiptarët që e përhapun qysh në kohën e tjetra. Edhe Ilirët, të parët tonë pishnin për së tepri, e historia na tregon, se një fis ilir Ardhanët kur luftuan me Kel-tët e numbën luftën për shkak, se në vend që t' a ndiqshin anmikun e thyem, u sulmën ndër pijna të lánuna apostafat prej tyre në lāmë të luftës edhe u dejnë aqë, sa anmiku për së shpejti u këthye prapë edhe i copëtoj.

Ndër të gjitha pijnat ajo e rrushnjes është më e dobëta, për arsye se ka alkohol më shumë se të tjerat, e mjerisht këjo është mjaft e përhapun në vend t'onë, ku në mungesë të sajën, më të shumtën e herës përdorohet spërto e preme me uej e pakë ufull. Pra, po të kishim na një statistikë mbi të përhapurit e pijes si edhe mbi shkaqet e smundjet që rjedhin prej saj, ndoshta do t'ishin i vetmi komb që do të fitojshin primatin.

Ndër pijnat rrushnja është ajo më e para, sepse ajo ka 30 e deri më 50% alkohol, në vend që vena ka 7 deri më 20% e birra 2 deri 4% alkohol.

Duhet vû ore mirë, se alkoholi është një helm shumë i dâmshëm edhe i rrezikshëm.

Mbas mjekut Dr. Taguet në Francë kanë vdekë në vjet 1873 deri më 51.523 vetë më shumë edhe kanë le 19.636 më pakë se një vjet përpara (1872) edhe mbas një numrimi të fundshëm ndodhen atje 39.593 të marrë. Dr. Taguet për këtë ndodhje ja ven të gjithë fajin kësaj të zezë që quhet të dejtunit e mjeksit hinglez, amerikan edhe german janë edhe ata të këti mendimi.

Kanë arsye të plotë disa miq të njerzisë, që me shoqërinë e tjera mjete këqyrin me i bâmë një luftë pijes; prandej mbassi ndër ne mjerisht kësi lloj njerzish sot për sot na mungojnë, kujtojmë se mbushim një detyrë kur na me anë të kësaj së përkohëshmeje i apim disa keshille të vjefshme popullit t'on të dashun.

Pimësi as ai vetë nuk e din se të pimit e pijnavet është i dâmshëm edhe i rrezikshëm; përkundra ai thotë, kur e pij të shkretën, me duket se më forcon të gjithë shtatin, më shton fuqinë, më zgjaton jetën, më largon mendimin edhe se është më i miri bar

për me larguem idhnimin edhe më sjellë gëzimin.

Po të hyjmë në familë të pimësit edhe aty të çojmë një pimës tjetër kur nuk është i dejtun e të presim pimësin e parë kur vjen i dejtun e then qelqe, filxhana e ça të giejë. kur ai rreh të shoqen t'âmen, fëmijtë vet e tjerë njerëz të familës, vetëm për shak të një pijeje, e cila e ka bâmë me prishë gjysen ose të gjithë fitimin e ditës me të cilin kish mundë me mbajtë familën e vet, pimësin e dytë një pamje e tillë kish më tmerue edhe me i bâmë të mësojë mend për vehte.

Po fëmijtë e një pimësi e si janë? Më e shumëta e tyne janë kokë-trashë a por edhe të marrë.

Pijnat tjera kur hyjnë në mide përhapen nepër dej e ndërrohen [në gjak, e mbassi gjaku është rrojta e njeriut, i sjellin trupit shujtë e forcë. Ndryshe është me rrushnjën, e cila si e thamë më sipër është ndër të gjitha pijnat më e rrezikshmja edhe më e dâmshmja. Këjo përshkohet nepër mide e për pa u shndrruem hyen në gjak ku rrin gjithmonë rrushnje. Për këtë shkak gjaku nget më me shpejtim nepër dej edhe vjen i larguem. Tue qenë që dejt janë të lidhun me dejza (fren, vëne, it. vene, germ. Äderchen), të cilat ngasin e përshkohen edhe rreth krye ku është mendja e njeriut, kështu shkaktojnë turbullim mentsh, që e çojnë të dejtunit në një gjendje që të keqe. Kështu pimësit, për pa u kujtuar i pakësohet gjithnjë mendimi edhe fuqija e tij.

Dihet tilla e moshme që thotë se «pija është e âma e të gjitha të zezavet» e i njohuni mjek german Dr. Sonde-regger, të cila për pije, shkruen: Mbyllni gjymen e pijetorevet, e ju keni mbyllë gjymen e smundjetorevet, të shëpijave për të marrë, për të vo-

bekët edhe të burgjevet.

Mjeksija më e mira për një pimës është këjo: Të nesërmen, kur t'jetë esull edhe të kujtojë ose t'i kujtohet të zezat që i ka sjellë shtëpisë, të kushtohet me vehte e të vendojë për mos me pimë atë ditë, edhe në qoftë që dishiri e vullneti për me pimë t'jetë mjaft i math. Kështu ai në mbrâmjet do të kethehet esull në shtëpi, e atëherë edhe ai vetë do të ndjejë një gëzim të math në vehte tue mundë me u gëzuem një natë me të dashunit e vet. N'e nesret le të çohet prapë me atë vendim: Një ditë kaloj, e unë dola fitues! Sot nuk kam me pimë përsëri asnjë pikë. Kështu me një doje të hekurt ai do t'a heqë at ves aqë të keq që është e mbrapshta e shtëpisë, e mendjes, e trupit edhe e xhepit të tij.

MALO KRIMSHI.

Miscellanea.

LODRA.

Lodrat e Nr. 8 i kanë zgjidhë Z. Tahir Osmani e Z. Shefqet Begteshi në ket mënyrë:

a). Fëmija në djep; b). bora;
c). rrushi:

d). 90 vija kahë 45 gr.

9 lopë " 45 "

1 kà " 10 "

I. Æsht një sënd, që gjindet në të setcillen tokë; mish s'ka, as gjak; as asht, as déll, as lesh, as pupla së kà; pa kàmbë; pa dëur, pa krye e pa

bisht; as nuk është gjall, as dekun; ka dy nyre: njëna i përgjet argjantit e tjetra arit. Shkà është ky sënd?

II. Bardhë bardhë si bardhija, zì zì si kusija; rrumbullak me kapak: të tănë rrëma rrëma.

III. Kësulën e thimtë, kryet e kuq e shtatin e bardhë.

IV. Lén i zì, e para se des, kuqet

V. Æsht një sënd që siellet e pshtiellet e kurr vënd nuk xën.

VI. Vesh nuk është e me ndie ndin,

Vëndit s'lot e llang përpîn;

Tik-tak bân e kohë s'difton,

Shkà do të jët, a po më kallxon?

VII. Fluturim shkon shpejt si era:

Zog nuk është e pupla s'ka;

Del e duket kahë prendvera

Dimnin shkon, ai vjerrun në tra,

VIII Æsht një sënd, që i kupë mbushë plot;

Fort punon e vendit s'lot:

Në kje se e din për çmim ti kës:

Pazàr, molo e Mahallë të ré.

V. O. Kush i zgjidhë këto lodra mërr për çmim një libër shqyp.

DEKALOGU

Për me i darrë në skaj jetës.

I nzhâshmi amerikan Barnum, që u bâ milionat për askurgjëje, u paraqet ket dekalog atyre, që duen t'i u hecë fati mbarë e u dishrojnë t'i dalin në skaj kësaj jetë.

I. — Mërr një punë, që t'i përshtatet natyrës sate.

II. — Në ç'do punë që të fillojsh,

vënu me mish e me shpirt.

III. — Përdoro përqandrim: mos i shpërdaj fuqit t'ueja. —

IV. — Mbaie gjith herë fjalën që të nepsh.

V. — Marrdhënjen t'a kësht me më të mirët, e përdoro gjith herë më të mirat mjete lëndore.

VI. Të jesh kursimtar, por mos i xën besë një kursimi të rrëshëm.

VII. — Bân reklam: fati pësthetet në shtyp. (Ky ishte edhe mendimi i B. Franklini).

VIII. — Mos pi duhan, as rakë, as ç'farëdo pije tjetër që të dejë.

IX. — Shpreso pa u mashtruar kurr.

X. — Të kësht shpresë vetëm në vetvendi. Të jesh i thjeshtë, i drejtë e praktik.

Rrënuesat e botës.

Dymdhetë vetë prishin botën: një i dëshëm pa vepra, një plak pa besim, një i ri pa ndigjesë, një pasanik që s'bân lëmoshë, një i papasun madhshuer, një grue pa turp, një zotni pa virtyt, një gëqytar që s'është i pa-ânshëm, një prift pa religion, një mbret i padrejtë, vulgu pa frë e populli pa ligjë.

Diftou se shkâ jë !

Njerzit nuk bâhen qesharakë (ridiculus) përveç se kur duen me u dukun ase me qenë shkâ s'janë. I vorfni, i padijtuni, maloku, i smundti, plaku nuk bâhen gazi i botës, dhe sa të konendohen me u dukun ashtu si janë e me u mbajtur nder caqet, që u kërkojnë cillsit e tyne. Por kur pla-

ku don me u dukun i ri, i smundti i shëndoshtë, i vorfni pasanik, i padijtuni don të bâjë si i dituni e maloku si qytetasi, atëherë meritojnë me qenë të qeshun prej tjetret. Ashtu edhe gjymtimet e trupit nuk kishin për të shkaktuar përveç se një të qeshun të lehtë, me qenë se njeriu nuk perpiqet me i mshehun, d. m. th. me diftue që nuk i ka, a më mirë me thënë me u dukun ndryshe se ç'është.

Kush vën oroe mirë, ka për të pë, se nuk janë për t'u qeshë gjymtimet e të metat t'ona, por është të përpiekunit e kujdesi që vëmë me i mëseshun e dishiri me i bâ sikur mos t' i kishim.

Ata, që për me u dukun më të miqsueshëm e të dashtun, trajtojnë e themelojnë një karakter moral, që ndryshon me të tynin, gabojnë tepër shumë, tue qenë se ai t'orvatun për me mbajtur një karakter që s'është i veti, do të dalë doemos në shesh, kështu që njeriu bâhet shumë më i padashtun e i pa këndshëm se kishte për të qenë tue diftue burrisht e pa u shmangë të qenunit e vet.

Ç'farëdo karakteri, sâ më fatzi që të jët, prap ka ndonjë pjesë të pakeqe në vetvete, e cilla, tue u diftue mbas nevojës, ka për t'u pëlqem shumë më tepër se e cilla cills e bukur, por e rrëshme.

Edhe, përgjithësisht, tue dashtun me qenë shkâ nuk jemi, prishë ç'farë do sendi në botë, e për ket shkak s'durohen disa njerz, që kishin për të qenun të dashtun, por t'u konendojshin me natyrë të vet, vetëm njerz, por shokë, mu edhe popuj të plotë vëjnë prej kësaj lëngate, e shumë qytete të vogla, të qytetnueme e të përparueme, kishin për të qenun vende mjaft të këndshme me ndëjun ndër to, mos t'ishte

se këqyret me pahije me u përgja kryeqytetevet.

Diftou prandej se shkâ jê!

Nji oroe.

«Fati i ç' do populli mbështetet në dorë t' inteligences së tij;» ky është nji aksjom i njoftun e i provuem e prandej do t' i bindemi. Por kemi edhe nji tjetër aksjom, qi na thotë, se kultura e njaj populli xën fill me zhvillimin e gjuhës âmtare. Rrjedh pra prej vedi, se inteligenca, tue u mbështetun mbi ket aksjom të mbram, do të kujdesohet e do t' interesohet për gjuhë. Por a thue se inteligenca shqyptare xën kryet per gjuhë shqype? Mjerisht fort pak! Mosha e ré nuk është tue dhënë farë shëji se është gjall; ka fjetë, gjindet n' at sëmundje të rëndë, qi quhet *apathi*, pandiesi: nuk interesohet aspak me kënduem shqyp, nuk çan kryet për gjuhë të vet.

«Agimi» tash 9 muaj qi del rregullisht, ka të bjerruna të pamasë, e, inteligenca, tue e dijtun mirfilli se sa shpenzime shkojnë sot për botimin e nji të perkohëshmeje e tue e dijtun se mbahet vetem me taksat e përmueshme, qi mblidhen prej shokve të Shoqnis «Vllaznija», jo vetëm se nuk i ndihmon landtarisht, por shkâ është e mâ zì, nuk xën kryet me là në mos tjetër pajtimin e saj. Larg pra ket ngardhe prej inteligencës s' oroe e të diftojë mâ jetë, gjallsi e interesë për shkâ i perket lavrimit komtar!

Atyne, qi e perkohëshmja e jonë nuk u shkon rregullisht, u bëjmë me dijtë, se mbassi posta italiane nuk na e pranon, na duhet me pritë vash me i a u nisë për udhëtarë.

Nji fenderje të posome i drejtojmë Z. Mark Kakaricit, i cilli pat mirsin me i falë Shoqnis «Vllaznija» Kr. 1000 për nevojë të veta. Vjeftë ky shembull edhe për tjerë!

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**